

Csiki Tamás

Az International Crisis Group

A legjelentősebb biztonságpolitikai kutatóközpontok, fórumok, információs és kutatói adatbázisok között előkelő helyet foglal el a belgiumi székhelyű *International Crisis Group*, mely a philadelphiai *Foreign Policy Research Institute* 2008 januárjában publikált felmérése (*The Think Tanks & Civil Societies Program*) szerint a világ tíz legelismertebb „agytrösztje” közé tartozik.

Az intézet több mint 3000 olyan Egyesült Államokon kívüli, és 2000 amerikai szervezetet vizsgált meg, amelyeknek a célja az, hogy „kapcsolatot teremtsenek a szakudás és a politika irányelvei között” – egyebek mellett a biztonságpolitika területén is. A szakértők, kutatók, nemzetközi szervezetek ajánlásai alapján végül 228 jelentős szervezetet kiemelő és azokat rangsoroló globális felmérés az International Crisis Groupot (ICG) az ötödik helyen szerepeltette, így méltán ajánljuk mi is a nemzetközi kapcsolatok, konfliktusok, valamint a biztonságpolitika iránt érdeklődő magyar közönség figyelmébe.

Háttér

Az ICG 1995-ben neves külpolitikai szakértők, elemzők, aktív és volt diplomaták kezdeményezéseként jött létre független, non-profit nem kormányzati szervezatként (NGO). Eszmei háttérét az szolgáltatta, hogy a szakértők és diplomaták értetlenül és csalódottan szemlélték a nemzetközi közösség tehetetlenségét a szomáliai, boszniai és ruandai véres események

kapcsán. A szervezet ma már öt kontinensen 145 fős létszámmal dolgozik azon, hogy helyszíni elemzésekkel járuljon hozzá a konfliktusok megelőzéséhez, megértéséhez, kezeléséhez és megoldásához.

Az ICG testületét a politika, a diplomácia, az üzleti élet és a média elismert személyiségei segítik abban, hogy világszerte megismertessék jelentéseiket, javaslatukat a politikai döntéshozókkal. Elemzéseik ugyanis a maguk nemében egyedülállóak, mivel nem csupán helyszíni adatgyűjtésre és tudósításra épülnek, hanem összefüggéseikben tárják fel az eseményeket, és konkrét, a konfliktusban érintett felek számára kidolgozott hipotetikus és gyakorlati javaslatokat fogalmazznak meg.

Az elemzéseket, beszámolókat, tanulmányokat, melyek könnyen elérhetők a www.crisisgroup.org honlapon is, széles körben terjesztik elektronikus és nyomtatott formában egyaránt a külügyi szervek és nemzetközi szervezetek között. Emellett *CrisisWatch* című havi hírlevelükben rendszeresen beszámolnak az egyes konfliktusok fejleményeiről, a helyzet javulásáról vagy romlásáról.

Az elmúlt több mint egy évtizedben az ICG számos alkalommal bizonyította hozzáértését és szakértelmét egyes aktuális konfliktusok – például Kongó, Burundi, Szudán, Sierra Leone, Libéria – esetében. Elemzéseik tárgya volt többek között a békeépítés a Balkánon, a nemzetközi terrorizmus, a fundamentalista iszlám, a Perzsa (Arab)-öböl térségének erőviszonyai, Pakisztán, az arab-izraeli konfliktus, Közép-Ázsia autoriter rezsimejei, Észak-Korea és

Irán nukleáris programja, valamint Kína és Tajvan konfliktusa.

Szinte már kuriózumnak számít, hogy a döntően angol nyelvű források, illetve ezek sok esetben francia, orosz, spanyol, arab és indonéz fordításai mellett elemzéseik, beszámolóik elérhetők örmény, azeri, bosnyák, szerb, horvát, macedón, albán, kínai, dari, fárszi, kurd, török, görög, héber, japán, koreai, nepáli, portugál és thai nyelven is.

A szervezet

Az ICG az 1993–1995 között folytatott szervező és forrásgyűjtő tevékenységet követően elsősorban Mort Abramowitz, Mark Malloch Brown és Steve Solarz munkájának köszönhetően jött létre. Az akkor még londoni székhelyű iroda első elnöke George Mitchell amerikai szenátor, igazgatója pedig Nicholas Hinton volt. Az első év két és fél millió dolláros költségvetéséből az

Egyik aktuális elemzésükben az ICG munkatársai a Benazir Bhutto ellen elkövetett pakisztáni merénylet kapcsán az ország belpolitikai helyzetét elemzik. A már kitűzött, de a merénylet hatására 2008. február 18-ára halasztott választásokkal kapcsolatban rámutatnak arra, hogy ezzel a pakisztáni nép komoly esélyhez jut a politikai rendszer demokratizálására, az emberi és politikai jogok érvényesítése terén, melyet feltétlenül meg kell ragadni. Érdeemes azonban elgondolkoznunk az elemzés végén tett ajánlásokon: a nyugati államoknak vajon mennyiben áll érdekükben Musaraff elnök elmozdítása, valamint a rendszer transzformációjával járó bizonytalanság és kiszámíthatatlanság? Nemzetközi viszonylatban még a szakértők véleménye is megoszlik arról, valóban célszerű-e a 165 milliós lakosságú, muzulmán többségű, nukleáris fegyverekkel rendelkező középhatalom esetében a hadsereget (azaz a jelenlegi elnököt, Pervez Musaraffot) és a lakosságot (az elhunyt Bhutto és a szintén exelnök Naváz Sarif pártjait) végső kenyértörésre készíteni?

első helyszíni kutatást Sierra Leonében végeztek 1995 őszén.

Ezt követően a szervezet egyre dinamikusabban fejlődött. 1996-ban Soros György egymillió dolláros támogatásának köszönhetően bővíthették hálózatukat és növelhették kutatóik számát, majd a következő évben Brüsszelbe helyezték át székhelyüket. 2000-ben a korábbi ausztrál külügyminiszter, Gareth Evans foglalta el az igazgatói, a korábbi finn elnök, Martti Ahtisaari pedig az elnöki széket. Ezzel egy időben Soros György két és fél millió dolláros támogatást biztosított a szervezetnek, amely így „globális szereplővé” válhatott, immár öt kontinensre kiterjedő tevékenységgel. 2006-ban 22 kormányzat adta a szervezet forrásainak negyven, 15 különböző alapítvány pedig a harminckét százalékát, míg a fennmaradó részt vállalatok, jótékonyági szervezetek és magánszemélyek állták, hozzájárulva ezzel a kutatók függetlenségének és semlegességének biztosításához.

Napjainkban az ICG nemzetközi központjai már megtalálhatók Brüsszelben, Washingtonban, New Yorkban, Londonban és Moszkvában, regionális irodái pedig világszerte tizenkét további nagyvárosban. Emellett tizenhat helyszínen vannak jelen elemzői, például Bakuban, Bejrutban, Belgrádban, Jeruzsálemben, Pretoriában vagy Kabulban.

Fontos említést tennünk a szakmai gyakorlatok rendszeréről is, amely a szakterületen dolgozóknak, friss diplomásoknak biztosít lehetőséget a kutatói, elemzői tevékenység megismerésére, megszerzett szakismereteik kamatoztatására és bővítésére. Jelenleg Brüsszelben, Londonban, New Yorkban és Washingtonban lehet pályázni gyakorlati helyekre. A gyakorlat kifejezetten az egyetemi képzésben frissen végzettek, vagy a posztgraduális képzésben résztve-

vők számára elérhető, akik teljes munkaidős állásban tölthetik el az átlagosan hat hónapos időszakot az egyes irodákban. A magyar szempontból legkönnyebben elérhető brüsszeli iroda például a gyakorlati időszakban a következő témakörök kutatására, illetve az alábbi helyekre vár jelentkezőket: Európa Program (Balkán, Kaukázus, Moldova, Oroszország), EU-külkapcsolatok, Kutatási Osztály, Média Osztály, Alelnöki Iroda, Kiadói Osztály, Elektronikus Média Osztály.

A gyakorlati időszak során a fiatal kutatók, szakértők tevékenysége egy adott konfliktusra összpontosító kutatásban való részvételre, a releváns sajtótermékek figyelésére, feldolgozására, a kutatási anyagok szerkesztésének egyes feladataira, az ICG szakértői találkozóinak előkészületi munkáira, a kormányokkal, kutatóintézetekkel való kapcsolattartásra és az irodai adminisztrációra terjed ki.

A potenciális pályázónak felsőfokú vagy posztgraduális végzettséggel kell rendelkeznie a politikatudomány, a konfliktuskutatás vagy a közigazgatás területén. Magától értetődő a kiváló angol nyelvismeret mind szóban, mind írásban, valamint az adott konfliktusterület nyelvének (nyelveinek) és magának a régióknak, az érintett feleknek az ismerete. Előnyt jelent továbbá az Európai Unió valamely szervénél eltöltött gyakorlati idő, vagy nemzetközi környezetben szerzett korábbi munkatapasztalat. A gyakorlati lehetőségekről bővebb információ érhető el a már említett honlapon.

Regionális kutatási programok

Az ICG jelenleg mintegy hatvan aktuális vagy potenciális konfliktus esetében végez kutatást és elemzést négy kontinensen, széleskörű szakértői háttéranyagot, forrást és adatbázist biztosítva az alábbiakról:

Afganisztán esetében az elemzők ajánlásai döntően három tényezőt emelnek ki: a műveletekben részt vevő államoknak javasolják a szükséges további katonai erő és eszköz biztosítását, a helyi humán források bevonását a közigazgatás és igazságügy újjászervezésébe, valamint a helyi fegyveres erők kiképzésének és felszerelésének meggyorsítását. Ugyanakkor éppen ezek azok a területek, amelyeket illetően a Szövetségesek a legnagyobb nehézségekkel néznek szembe, és maguk is csak keresik a gyakorlatban, helyi szinten megvalósítható megoldási lehetőségeket. Számunkra pedig több mint érdekes szempont, hogyan érinti a magyar kontingenst a biztonsági környezet változása.

Afrikában: Burundi, Csád, Elefántcsontpart, Etiópia, Eritrea, Guinea, Kongói Demokratikus Köztársaság, Közép-afrikai Köztársaság, Libéria, Nyugat-Szahara, Ruanda, Sierra Leone, Szomália, Szudán, Uganda és Zimbabwe.

Ázsiában: Afganisztán, Banglades, Burma, Észak-Korea, Fülöp-szigetek, Indonézia, Kasmír, Kazahsztán, Kelet-Timor, Kirgizisztán, Nepál, Pakisztán, Sri Lanka, Tádzsikisztán, Thaiföld, Türkmenisztán és Üzbegisztán.

Európában: Azerbajdzsán, Bosznia-Hercegovina, Ciprus, Grúzia, Koszovó, Örményország és Szerbia.

Észak-Afrikában és a Közel-Keleten: minden állam.

Latin-Amerikában: az Andok államai és Kolumbia.

A feltáró és elemző tevékenységet brüsszeli irányítás alatt a regionális központok koordinálják, a beszámolókhöz, jelentésekhez, értékelésekhez pedig mind regionális, mind egyes országokra lebontott formában hozzá lehet férni nyomtatott vagy elektronikus formában a szervezet irodáin keresztül vagy honlapjukon. Az egyes értékelések nem rendszeres időközönként, hanem az aktuális politikai eseményeknek megfelelően készülnek el.

Tematikus programok

A nemzetközi eseményeknek megfelelően és követve az aktuális politikai, szakértői igényeket, az ICG biztosítja bizonyos tematikus programok működtetését is. Ezek több területen nyújtanak elméleti és gyakorlati háttéranyagokat az alábbi irányvonalak mentén.

Islámizmus, erőszak és reform. Az iszlám irányzatainak a muszlim társadalmakra gyakorolt hatása. Az iszlám társadalmi, politikai és történelmi kontextusa.

Energetika. Az energiaforrásokért folytatott nemzetközi versengés regionális és globális hatásainak, a nemzetállamok érdekonfliktusainak vizsgálata.

Béke és igazság. A konfliktusok békés rendezésének lehetősége, a kölcsönös igazságosság biztosítása.

Nemi megkülönböztetés. A nők jogai, hátrányos megkülönböztetése, menekült szerepe.

Klímváltozás. A globális klímaváltozás hatásainak vizsgálata, prognózisa. A vízért, élelmiszerért és termőföldért folytatott verseny és következményei.

Nemzetközi terrorizmus. A 2001. szeptember 11-i terrortámadások utáni transz-

Legutóbbi Koszovó-elemzésünkben az ICG munkatársai nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy az Európai Uniónak – a függetlenség elnyerésének módjától és pontos időpontjától függetlenül – vezető szerepet kell vállalnia abban az átmeneti időszakban, amikor létrejönnek és megszilárdulnak a független Koszovó állami intézményei és közigazgatási szervei, valamint felkészülnek a parlamenti választások lebonyolítására. Nem mellesleg valamennyi érintett és közvetítő fél figyelmébe ajánlották a koszovói szerbek helyzetének gyors és hatékony rendezését, kisebbségi jogaik biztosítását – ezzel is a lehetőségekhez mérten csökkentendő a konfliktus újraeszkálálódásának veszélyét.

nacionális és lokális terrorizmus jellemzői, hatásai.

A demokrácia terjesztése. A demokratikus politikai intézményrendszer elemeinek adaptálhatósága az egyes konfliktusokat követő újjáépítés során. A demokratikus értékek szerepe a konfliktusok megelőzésében.

Az Európai Unió és válságkezelő képessége. Az Európai Unió közös külpolitikájának, valamint biztonság- és védelempolitikájának nyomon követése, válságreagáló képességének értékelése. Az EU terrorizmus elleni intézkedései, aktuális válságkezelő műveletei.

HIV, AIDS. A HIV/AIDS terjedése, mint nemzeti és nemzetközi biztonsági kihívás. A betegség terjedésének megakadályozása, lehetséges kezelési és gyógy módok.

Kiadványok

Az ICG azonban nem csupán a regionális és tematikus programok keretében elkészülő aktuálpolitikai tanulmányaival vívott ki nemzetközi elismerést, hanem az egy-egy konfliktusra, válságra koncentrált mélyelemzéseivel is. Az első nemzetközi visszhangot kiváltó publikációjuk *Why the Bosnian Elections Must be Postponed* (Miért kell elhalasztani a boszniai választásokat?) címmel 1996 augusztusában készült el. A Balkán válságterületére koncentrálnak az ICG ezután még három elemzést jelentetett meg. A *Kosovo Spring* (Koszovói tavasz) című, könyv terjedelmű helyzetértékelés 1998 márciusát követően az addigi legismertebb jelentése lett, az 1999-es *Is Dayton falling?* (Dayton megbukik?) és a 2001-es *After Milosevic* (Milošević után) című elemzések pedig további szakmai elismerést hoztak.

A délszláv válság lecsendesedését követően, illetve a szervezet kapacitásának

növekedésével párhuzamosan más témák kaptak kiemelt figyelmet. *God, Oil and Country: Changing the Logic of War in Sudan* (Isten, olaj, haza. A szudáni háború logikájának változásai) című 2002-es kiadványuk a szudáni konfliktus mozgatórugóinak addigi legrészletesebb feltárása volt. Ehhez hasonló jelentőségű volt egy évvel később *Sudan's Other Wars* (Szudán további háborúi) című jelentésük, amely az elsők között hívta fel a nemzetközi közvélemény figyelmét a dárfúri válságra.

CrisisWatch

Az ICG 2003 szeptemberétől jelenteti meg *CrisisWatch* nevű 12 oldalas havi hírlevelét, amely a szervezet által vizsgált konfliktusok esetében rövid, lényegre törő áttekintést és értékelést ad az előző hónapban történekről. A minden hónap első napján megjelenő kiadvány elektronikus formában ingyenesen elérhető a szervezet honlapján, nyomtatott formában pedig előfizethető a szervezet irodáiban. Lehetőség van ingyenes online megrendelésre is.

A CrisisWatch a fent bemutatott regionális programok struktúrájának megfelelően regionális és nagytérségi szintre bontva tekinti át a mintegy hatvan épp zajló konfliktusban vagy potenciális konfliktushelyzetben történt változásokat. A kiadvány bevezető része gyors és hatékony áttekintést tesz lehetővé „Javuló/Romló/Változatlan helyzet” című rovataival, az összefoglalók végén pedig minden esetben további források találhatóak azok számára, akik részletesebben is követni kívánják az eseményeket. A hírlevél elektronikus formátuma e források pontos elérési útvonalát is tartalmazza.

Az összefoglalók azt is jelzik, ha a következő hónapban a konfliktust jelentősen befolyásolni képes esemény várható, vagy fel-

„A kőolaj és földgáz léte és hiánya is rendkívüli gazdasági és politikai jelentőséggel bír” – vonhatjuk le a közkeletű tanulságot az ICG energetikai tematikus elemzéseit olvasva. Azonban ha jobban elmélyedünk a kérdésben, mint azt elemzőik is tették, árnyaltabb képet kapunk a nagy energiahordozó-tartalékkal és olajexport-jövedelemmel rendelkező országok nem is annyira nyilvánvaló problémáiról is. Közép-Ázsia államainak például meg kell küzdeniük az újra felemelkedő Oroszország energia- és külpolitikai törekvéseivel, az infrastrukturális hiányosságokkal, időnként biztonsági problémákkal, sőt a „természeti erőforrás átkával” is.

merül valamilyen megoldási, kezelési lehetőség. Végül, de nem utolsósorban az aktuális szám mindig bemutatja és röviden ismerteti az előző hónapban kiadott elemzéseket.

A CrisisWatch számait az ICG brüsszeli kutatóirodája állítja össze munkatársainak öt kontinensről küldött jelentései alapján. A folyóirat szerkesztőbizottságában olyan nevekkel találkozhatunk, mint Zbigniew Brzezinski, Wesley Clark, Pat Cox, Joschka Fischer, Thorvald Stoltenberg vagy Martti Ahtisaari.

A CrisisWatchnak saját adatbázisa is van, amely lehetővé teszi, hogy a 2003. szeptember 1-je után elemzett konfliktusok esetében nyomon kövessük a fejleményeket. Az adatbázisban megtalálható a hírlevél minden korábbi összefoglalója. Az adatbázisban „Ország/Konfliktus” vagy „Kulcsszó” szerint kereshetjük a számunkra szükséges információt.

Adatbázisok

Az ICG honlapjának a már említett széleskörű ismeretanyagon felül kiterjedt adatbázisa van, amely szintén ingyenesen hozzáférhető a konfliktusok kutatói számára. A CrisisWatch fent említett adatbázisa mellett érdemes megismerni a szintén nyílt

hozzáférésű konfliktustörténeti, illetve térképadatbázist, valamint a kutatási forrás- és linkgyűjteményt.

A nyilvánosan elérhető forrásokra építő *konfliktustörténeti adatbázis* rövid, lényegre törő áttekintést nyújt az ICG által vizsgált konfliktusok háttéréről, múltjáról. Bár nem pótolja a rendszerezett, részletes és személyes kutatást, színvonalas kiindulópontot jelent több mint ötven állam konfliktusainak vizsgálatában, különösen a CrisisWatch adatbázisával együtt felhasználva.

A *térképadatbázis* gyors és egyszerű hozzáférést biztosít az ICG országtérképeikhez, valamint további forrásokhoz. A honlapon keresztül elérhető az Európai Bizottság digitális térképarchívuma, az

ENSZ térképészeti részlege, a ReliefWeb térképadatbázisa, a University of Texas kiterjedt és sokrétű Perry-Castañeda könyvtári térképgyűjteménye, az AlertNet interaktív térképei, vagy akár a National Geographic térképei is.

A *kutatási forrás- és linkgyűjtemény* azt a célt szolgálja, hogy az ICG honlapja valóban a konfliktuskutatás egyik legjobb bázisává váljon. A gyűjtemény elektronikus elérhetőséget biztosít a fontosabb nemzetközi és regionális szervezetekhez, ügynökségekhez, kormányokhoz, kutatóközpontokhoz, nem kormányzati és humanitárius szervezetekhez, amelyek a konfliktusmegelőzés és -kutatás területén fejtik ki tevékenységüket. ■

KÜLÜGYI

Szemle

BALKÁN

Szász József: Koszovó függetlensége – Macedónia és a macedóniai albánok álláspontja
Vincze Dalma: Az Európai Unió és a Nyugat-Balkán kapcsolatai és az unió bővítési stratégiájának változásai
Juhász Adrienne: A boszniai gócpont: a folytonosság és átmenet keresztútjain

TÁVOL-KELET

Csoma Mózes: Észak-Korea a kínai szatelitállammá válás útján

EURÓPAI UNIÓ

Domonkos Endre: A spanyol autonóm közösségek és Katalónia részvétele az európai unió politikájában

Magyar Külügyi Intézet
Hungarian Institute of International Affairs

1

FOREIGN POLICY

REVIEW

ENERGY POLICY

László Varró: Energy supply security and the foreign policy of Hungary
András György Dedák: The private life of a monopoly. Clans within Gazprom

INTERNATIONAL RELATIONS THEORY

Péter Nagy: Who governs foreign policy?
Gergely Romsics: The legacy of classical realism and the "ethical turn"
Imre Lévai: Small states in the complex world system and the European sub-system

Hungarian Institute of International Affairs

Volume 4 (2007)